Василь Попель: «МОЯ МЕТА СКРОМНА — РЯТУВАТИ СВІТ КРАСОЮ»

Ірпінський художник Василь Попель, напевно, один із найрозкрученіших і продаваних митців Приірпіння, хоча спеціально ніколи не рекламується. Сором'язливий і скромний Василь Олександрович гранично зосереджений на творчості. Його не побачиш на тусовках і світських зібраннях, він галерно працює в майстерні, без вихідних і свят. Хоча дехто може сказати: «А побудова власної картинної галереї — хіба не ефектний піар-хід?» Та для нього це лише дієва можливість донести своє мистецтво людям, тому і спорудив будівлю власноруч до останньої цеглини.

Текст: Володимир КОСКІН

Живопис Василя Попеля — традиційний, у тому сенсі, що він несе добро, надію, любов. Ніякої «чорнухи», хворобливості й епатажу. Дивна річ, за цією звичайністю ховається надзвичайно точне влучення в серце і розум глядача. Попель, вочевидь, знає щось таке, що змушує щемливо відгукуватися на його твори.

Цікава річ, виставковим салоном зазвичай опікується його дружина — Валентина Миколаївна. А от про присутність Василя Олександровича сигналізують пес Рем (він тоді лежить на порозі) і кіт Черниш, який проходжається біля картин. Утім, шанувальники образотворчого мистецтва можуть стати свідками, як пес Рем поважно заходить до галереї мордою вперед, а от назад кумедно виходить тільки задкуючи. Навіть тварини самовіддано люблять живопис свого хазяїна, який гідний найкращих людських похвал.

Коли мені було 6-7 літ (я 1949 р.н.), мама намалювала сніговика. Зими були затяжні, сніжні, а нам, малим, не було у що й взутися, ото й сиділи вдома на печі. Мати взагалі-то не вміла малювати, але сніговик виявився таким гарним, що й нині в мене перед очима. Я взявся його без кінця перемальовувати. І десь через два місяці почав його добре зображувати. Тоді взявся перемальовувати різні картинки з журналів, які мама приносила з бібліотеки, передусім — «Огонёк», «Перець», «Україна».

А потім, коли в селі набула розголосу тема космонавтики, я почав малювати космонавтів. Мої малюнки вішали на стінах, сусіди заходили, хвалили: «Василько оце так гарно намалював, зображення схожі на Юрія Гагаріна і Валентину Терешкову, як дві краплі води». Похвала ще більше заохочувала.

Домалювався до того, що вже в сьомому класі почав зображувати оголених жінок в античному стилі. Сільський маляр на прізвище Гапоненко порадив: «Ти, Васю, поступай учитися на художника».

Після восьмого класу я поїхав до художнього технікуму в Києві. Не поступив, тому що був слабо підготовлений. А дуже хотілося вчитися, просто марив живописом. Повертаюся автобусом до Житомиру, попутник каже: «У студенти зібрався?» — «Так. Не вийшло. Художником хотів стати». — «То їдемо до нас, у Дніпропетровське художнє училище. Я — викладач» — «Ух, — думаю, — наче Господь послав».

Поїхав до Дніпропетровська, благодійник узяв мене на квартиру, підготував, і я поступив. Закінчив у 1968 р. Забрали до армії. У Німеччині служив при Будинку офіцерів художником. Після дембеля став директором клубу в рідному селі. А кого поставиш? Треба робити наглядну агітацію, це ж Радянський Союз. Через півтора року дівчата-односельчанки, що приїхали на побивку, сказали: «Васю, їдь із нами до Ірпінського комбінату «Прогрес», там художники потрібні». Поїхав. Став ліпником-модельєром та художником-дизайнером. Одружився. Отримав квартиру. Коли народилося трійко дітей, життя змусило будуватися. У середині 90-х купили ділянку за 3 000 доларів.

Я завжди був художником — у вільний час ходив на етюди, їздив по музеях. Жага творити мистецтво мене не покидала, але треба було працювати, усі тоді так робили: заради квартири. Та ось почали закривати заводи. Директор викликає і каже: «Василю, ми зупиняємо виробництво. Іди майстром на цегельний завод». «Ну, чого я туди піду?» — подумав, адже вилазка на Андріївський узвіз увінчалася продажем трьох картин (тримісячна зарплата на заводі). Тож почав заробляти живописом. Через три роки, до речі, закрився цегельний завод.

Я гарячково вчився, набивав руку. Фотоапарату в мене не було — всотував світ очима і серцем. На мене потужно впливали знані художники

Володимир Сидорук і Яків Калацюк, з якими я дружив. Я осягнув секрети, як малювати найскладніші матерії: повітря, хвилі, небо, схід і захід сонця, туман, дощ...

Власноруч побудував виставкове приміщення. У той час, коли я формував експозицію своїх картин, знайомі відкривали салони гральних автоматів, де за добу заробляли не менше 50 тис. гривень.

Зведення садиби я почав із приміщення для виставки (2006-2008 рр.). Жили з дружиною в наметі. Я сказав їй: «Побудуємо галерею, я живописом займуся капітально. Це — найголовніше». Житло ми потім побудували.

Виставковий салон я відкрив заради того, щоб залучити земляків до мистецтва. Адже в нашому місті є чимало місць відпочинку й розваг, але немає місця, де б рукотворна краса милувала око і відпочивала душа.

Виживав із родиною надскладно. В яких тільки підземних переходах мене не було! Якось навідалися відомі колекціонери, сказали: «Василю Олександровичу, ми купили б у вас картини, але ж ви — не член Спілки художників, у вас немає регалій». Кажу: «Я був членом Спілки художників Радянського Союзу, та коли все розвалилося, закинув цю формалістику». Вони ведуть своє: «Хороші у вас роботи, ми придбали б, але у вас нема серйозної мистецької прописки, немає реноме, тобто імені, яке піднімало б ціну картин.

Це мене заїло, я почав знову брати активну участь у спілчанських виставках (а фільтрують там дай Боже!), що дало змогу вступити до Національної Спілки художників України. Репродукції моїх картин і статті про мене зарясніли в журналах.

У радянські часи Спілка художників мала дуже багато салонів, які брали в художників роботи на продаж. Нині все приватизували, по-

відкривали у приміщенні художніх салони взуття, хутряні, галантерейні та інші крамниці. Залишився лише один салон у Будинку художника, який приймає і реалізує твори спілчан.

Тож, як більшість колег, спираюся на власні сили та ініціативу. Копітка праця потягла за собою попит на мої картини, я побачив, що користуюся авторитетом у шанувальників образотворчого мистецтва. Змінилося, до речі, моє письмо, я відійшов від крупного рельєфного мазка, повернувся майже до академічної пастозної манери, із тонкою проробкою деталей. Пишу олійними фарбами, бо вони не змінюють колір.

Саме академічному живопису нас навчали у Дніпропетровському художньому училищі, але це відділення закрили. Із сорока випускників залишилося у полі зору тільки п'ятеро. Хто помер, хто виїхав за кордон, хто перекваліфікувався. А я, академіст, відкрив салон із постійно діючою виставкою власних картин, на противагу гральним салонам (розсадникам людського горя), в піку жадібності. Я горджуся тим, що не відкрив якийсь прибутковий бізнес, кав'ярню чи щось подібне, а зробив те, до чого лежить душа моя. Можливо, в Приірпінні це єдина постійно діюча виставка картин одного художника. Приміщення не має статусу галереї. Я був змушений оформити його як літню кухню-сарай. Якщо зроблю його галереєю, то електроенергія і газ будуть утричі дорожчі. А так — приватна колекція і все. Безоплатна постійно діюча виставка. Люди заходять, дивляться. Художня школа неподалік, учителі часто приводять дітей.

До речі, раніше можна було продати картину й купити 100 кг фарби, а нині — всього 5-6 тюбиків.

Ірпінь вважають мистецьким Парнасом, тут мешкає багато письменників, музикантів, художників,

ь от парадокс — немає одного концертного залу й картинної галереї, яка б акумулювала творчість різних авторів. У нас є історико-краєзнавчий музей, у ньому можна виставляти роботи. Однак музей є музей. Колись була окрема галерея — тепер там банк. Комерційні інтереси правлять бал. Іноді мені здається, що синонім слова «владоможці» — «хапай побільше».

Я з усіма художниками дружу, але не маю права приймати картини на продаж, тому що тоді юридично мушу бути підприємцем, і мене обкладатимуть податком. Уже приходили податківці і запитували: «Це у вас художній салон?» Я сказав: «Ні, це у мене літня кухня-сарай». І все. Художник має юридичне право показувати свої картини, і його за це не обкладають податком. Я купляю фарби, полотно, рамки, отже, ПДВ плачу. Держава має свій зиск від мене.

Я написав приблизно 4 000 картин. Якщо не напишу дві картини (натюрморт, пейзаж) в день, я — не художник. Однак категорично тримаю високий рівень, все роблю на совість, як належить. Адже картину можна писати місяць'і це буде «халтура».

Підтримую знайомство з київськими художниками-дизайнерами, яких на комп'ютерах учать. Із тисяч варіантів неба, квітів, лугів, моря вони ліплять зображення, натискають на кнопку — картинка готова. Викладач ставить оцінку. А малювати олією на полотні вони не вміють. Хіба олівцем, аквареллю. Після закінчення дизайнерських курсів до мене приходить багацько дівчат і хлопців, я проводжу 5-6 занять, знайомлю з азами живопису, вони вже можуть працювати. Принагідно інформую про євростандарт, який вимагають столичні галереї, які себе поважають.

Особисто я часто виготовляю полотно сам, тобто купую якісну тканину і саморуч грунтую. Я ходжу по виставках, прикипаю до талановитих картин, вивчаю і згодом стараюся їх трішки наслідувати. Я навіть хочу піти вчитися до Миколи Луговенка — це феноменальний пейзажист, майстер відображення води і неба, вражаюче вміє малювати ніч, вечір і світанок.

Деякі сюжети, які мені подобаються, писав разів зі сто, і була, на сто перший виходило найдосконаліше в кольорі, композиції, настрої. Я ніколи не вважав, що повторити роботу неможливо.

У мене є 30-40 етюдів, із якими я не хочу розлучатися. Коли треба, я до них повертаюся, щось звідти беру. З етюдами, до речі, у мене була така історія. Якось на Майдані Незалежності на мене надибав італієць (то був час, коли художники виставляли там свої твори). Йому сподобалися мої картини, він запитав: «Можна я до вас додому приїду?». — «Будь ласка». Тоді в мене були зо 2000 етюдів. Він раз приїхав — 80 етюдів забрав. Удруге приїхав — 70 етюдів забрав. Я подумав: «Хай бере, я ще намалюю». А продавав за 5-10 доларів. Такий тоді скрутний час був.

Не жалію, я ніколи не трясся над своїми етюдами. Доля художника така: усе найкраще віддавай, бо намалюєш ліпше. До речі, я досі пам'ятаю, що віддав італійцю.

Після 45 років стажу, за наявності сучасних фотоапаратів і відеоматеріалів, на пленери можна не ходити. А от художники-початківці обов'язково мають це робити. Мені це вже не потрібно, бо колір у мене в голові. Я можу взяти будь-яку фотографію і зробити картину в кольорі, як належить. Утім, спілкування з живою природою я ніколи не припиняю, особливо коли їду на море або в Карпати, де малюю, звісно, із натури.

Художник від художника відрізняється насамперед філософським поглядом на життя, тобто розумінням життя. Є люди, які дивляться на світ збоку і описують його, а є люди, які намагаються перебувати всередині, і теж про це пишуть. Перебувати всередині, так би мовити, в епіцентрі, набагато складніше. Але тільки тоді можна передати, яким світ є насправді.

Живопис — моє задоволення. У майстерні я відпочиваю, лікуюся — коли пишу картини. Забуваю про всі болячки і проблеми. А то беру в руки баян і починаю грати. На віршування «пробило» десь років 20 тому. Несподівано виникає віршобажання, вмикаюся і пишу, це може трапитися в електричці, у метро. Як тут не пригадати сентенцію Леонардо да Вінчі: «Живопис — це поезія, яку бачать, а поезія — це живопис, який чують».